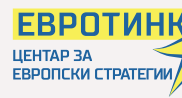

Институт
за
европска
политика.
Скопје

Институт за демократија
Социетас цивилис - Скопје

ЦЕНТАР ЗА
ЕВРОПСКИ СТРАТЕГИИ

CENTER FOR
EUROPEAN STRATEGIES

EUROTHINK
eurothink.mk

Сите вие вечерва ќе ја изневерите ЕУ! Проговорете сега или молчете!

Граѓаните на Северна Македонија со право очекуваат почеток на пристапните преговори со ЕУ веднаш. Северна Македонија спроведе тешки реформи и направи компромиси без преседан. Нашата земја дури го смени и уставното име, мотивирана од ветувањето за членство во ЕУ.

Сепак, утре, кога се одржува седница на Советот за општи работи на ЕУ, најверојатно ќе бидеме сведоци на уште едно изневерување. Ова не само што ќе биде изневерување на македонските граѓани, туку и на основачките вредности на ЕУ, како и на нејзините главни стратешки интереси.

Бугарските барања во Рамковната позиција од октомври 2019 година, како и изјавите кои што следеа, се засноваат на искривено толкување на Договорот за пријателство, добрососедство и соработка потпишан меѓу двете земји во “добра волја.” Бугарската страна ја користи позицијата на ЕУ земја членка за да го наметне сопственото толкување на Договорот. Таа ја наметнува нејзината верзија на историјата врз Северна Македонија и го негира македонскиот идентитет, вклучително и македонскиот јазик, со што го крши правото на самоопределување. Покрај тоа, Бугарија се обидува, преку пристапниот процес, да добие одобрување од другите земји членки на Европската Унија за нејзиното (искривиколчено) толкување на еден значаен дел од европската историја.

Понатаму, бугарската позиција е спротивна на Преспанскиот договор меѓу Северна Македонија и Грција, кој Европската Унија го пофали пред две години како пример за решавање на билатерални прашања во регионот и со тоа практично го делигитимира овој договор. Договорот од Преспа, пак, јасно ја покажува подготвеноста на Северна Македонија не само за изнаоѓање компромиси, туку и за почитување на договорите и нивно спроведување, со што се стави крај на скоро три-деценискиот спор во рамките на ОН.

Можната блокада на преговарачката рамка и неодамнешните изјави од страна на бугарските официјални претставници кои го негираат македонскиот идентитет длабоко ги разочараа изневерените македонските граѓани. Наместо заедничка европска иднина, тие се соочени со ултиматуми кои што немаат право да ги прифатат. Граѓаните на Северна Македонија се подготвени за пристапен процес кој се заснова на заеднички вредности и стандарди на ЕУ, но не и за процес кој се претвора во инструмент за промена на нивниот идентитет.

Попуштањето на бугарските барања, кои не се засновани на *acquis* на ЕУ и на меѓународните стандарди, нема само да ја изневери Северна Македонија. Тоа ќе го уништи кредибилитетот на ЕУ во меѓународните односи, а и како партнер на Западниот Балкан, ќе ги дестабилизира надворешните граници на ЕУ, ќе го еутаназира процесот на проширување воопшто и ќе ја уништи политиката на условеност.

Одговорот на ЕУ кон внатрешните и надворешните предизвици дополнително слабее

“Не” за пристапниот процес кон ЕУ за Северна Македонија ќе има сериозни безбедносни последици за регионот, како и за управувањето од страна на ЕУ на нејзините надворешните граници.

Балканските спорови ќе продолжат да опстојуваат со повеќе можни сценарија за конфликт и без поттик политичарите да се согласат на тешки компромиси. Целите на оваа геополитичка Комисија ќе се нарушат доколку ЕУ не успее да даде резултати на Балканот. Ветото во овој случај го става под знак прашање донесувањето на одлуки од страна на ЕУ засновани на објективни критериуми и ги уништува изгледите за пристапување на регионот. Дополнително, отворените билатерални прашања ќе опстојат и ќе се зголемуваат, при тоа предизвикувајќи големи негативни последици за стабилноста на Балканот, кој и понатаму останува во Европа. Ова сериозно ќе ги поткопа напорите на ЕУ за градење капацитети за отпорност на нејзините сојузи. Географијата не може да се менува, но правилните политички одлуки можат да ја обликуваат геополитичката иднина на Унијата и регионот на Западен Балкан. Северна Македонија е членка на НАТО, а сега е исто така моментот процесот на пристапни преговори да стане неповратен.

Политиките на Бугарија веќе имаат сериозни последици за целата ЕУ: во отсуство на распоредување на ФРОНТЕКС во Северна Македонија, што веќе беше блокирано поради „*огбивањето на Бугарија да го потпише договорот што вклучува македонски јазик*“, граничната контрола ќе остане кривка и порозна во клучната земја што ја затвори балканската рута.

Политиката на проширување на ЕУ кон Западниот Балкан “се распрснува како прашина”

Што ако една земја-членка блокира друга земја-членка поради различни гледишта на историјата или поради правото на самоопределување? Блокадата на македонските пристапни преговори ќе стави крај на политиката на проширувањето на Унијата, како и на нејзината политика на условеност. ЕУ со тоа ќе ја казни најпро-европската влада во регионот за правењето компромиси во европски дух, кои всушност беа поттикнати од самата ЕУ.

Бугарското вето на пристапувањето на Северна Македонија во ЕУ ја прави методологијата за пристапни преговори, иницирана од Франција, нерелевантна и неефикасна уште на самиот нејзин почеток. Тоа ги потврдува стравувањата за вистинската волја на земјите-членки да го завршат обединувањето на Европа и да постигнат континентален интегритет со Западниот Балкан. Бугарското барање за вклучување на билатералните прашања во преговарачката рамка е спротивно на принципот наведен во Методологијата за „воздржување од злоупотреба на отворени прашања во процесот на пристапување во ЕУ“.

Преовладувањето на билатерално наметнатите услови, кои не се поврзани ниту со *acquis* на ЕУ, ниту со меѓународните стандарди, дополнително ќе го загрози принципот на предвидливост, позитивна и негативна условеност. Покрај тоа, бугарските барања ги компромитираат пристапните критериуми од кластерот „Основи“ за демократските институции и владеењето на правото, кои силно се потпираат на стандардите утврдени од Советот на Европа, телата под неговата капа и други меѓународни организации. Почитувањето на обврските од членството и утврдените стандарди е должност, а не прашање на избор за земјите што пристапуваат во ЕУ, како и за која било членка на овие организации, вклучувајќи ги и сите земји-членки на ЕУ.

Уништен кредибилитет на ЕУ во Западниот Балкан – ефектот “Кој најде да кажува”

Наративот за процесот на пристапување кон ЕУ на Западен Балкан беше изграден врз основа на вредностите и стандардите на ЕУ. Тие беа извор на легитимност на владините и невладините чинители на Западниот Балкан посветени на поттикнување демократска консолидација преку владеење на правото, почитување на човековите права и економско управување. Во својата одлука за отворање пристапни преговори со Северна Македонија, Советот не постави дополнителни услови за одржување на првата конференција за пристапување. Сегашното „Не“ на ЕУ за македонскиот пристапен процес како резултат на додадени услови е прашање „да се биде или не“ за кредибилитетот на целиот процес.

ЕУ се промовираше како заедница на вредности која гледа напред, која прифаќа историски разлики и која ги трансформира непријателствата во потенцијал за развој, фокусирајќи се на тоа како нејзините нации подобро да соработуваат и да се интегрираат, наместо да се спротивставуваат едни на други. Член 4 од Договорот за ЕУ вели: „Унијата ќе ја почитува еднаквоста на земјите-членки пред Договорите, како и нивните национални идентитети“. Доколку некоја земја-членка ги блокира и онака задоцнетите пристапни преговори, истовремено негирајќи го идентитетот на кандидатот, Унијата ќе го изгуби кредибилитетот во регионот, но и пошироко статусот на нормативен актер со заедничка надворешна и безбедносна политика на меѓународната сцена. Сегашното изневерување на Северна Македонија покажува темелен недостаток на почитување на сопствените вредности на ЕУ, основните принципи на меѓународното право и универзалните човекови права и сериозно ја поткопува способноста на ЕУ како меѓународен субјект.

Северна Македонија ја докажа својата посветеност кон европските вредности. Сега е ред на ЕУ да ги одбрани нејзините вредности и меѓународните норми. Преку блокадата на преговарачката рамка за Северна Македонија, Бугарија ја злоупотребува постојната нерамнотежа на моќта во пристапниот процес. Со нејзиното толкување на „нашата“ заедничка регионална и македонската национална историја, отфрлањето на самото постоење на историските корени на македонската нација и нашиот македонски јазик, Бугарија опасно го намалува кредибилитетот на ЕУ кон кандидатите. Сите останати земји-членки на ЕУ имаат договорност да го штитат процесот на проширување, вредностите на ЕУ и нејзината способност да донесува значајни одлуки.

Како што ние сме обединети во различностите, очекуваме ЕУ да го одбрани своето „Обединети во различностите“.

Крајно време е за дејствување, не ја изневерувајте ЕУ, застанете на вистинската страна на историјата и проговорете сега!